

MOTINOS VARGAI

Parengė AUDRIUS VALOTKA

1992–1993 metais Kultūros ir švietimo ministerijos komandiruotas į Urugvajų, turėjau pakankamai laiko susipažinti su Montevidėjaus šv. Fatimos klebonijos biblioteka. Šv. Fatimos bažnyčią prieš gerus keturiasdešimt metų savo lėšomis pastatė lietuvių bendruomenė. Dabartinis jos klebonas – 72 metų Dubingiuose gimęs jėzuitų vienuolis Jonas Giedrys. Antrasis kunigas Jonas Sukackas jau susenęs, tad, nors ir šviesaus proto, gyvena jėzuitų kolegijoje globojamas rūpestingų slaugių.

Klebonijos biblioteka susikaupė, suprantama, ne per vieną dieną. Tai liudija prieškariinių žurnalų („Akademiko“, „Kario“ ir kitų) ryšuliai, tarpukario gimtosios ir verstinės literatūros įvairovė, „Lietuviškosios enciklopedijos“ tomai, mūsų klasikų raštai, gausi istorinė, memuarinė iševijos spauda, daug religinės literatūros, lituanistinėms mokykloms skirtų vadovėlių; smagiai nuteikia antiklerikaliniai, „kapitalistinių gyvenimo būdą“, iševiją „demaskuojantys“ leidiniai, kuriems nepagalėta ilgos lentynos.

Išpūdinga lingvistinė ir klasikinė biblioteka – tokia Lietuvoje galėtų pasigirti retas filologas ar net aukštosios mokyklos katedra. Tai daugiausia reverendo J. Sukacko, kalbančio keliomis ir paskaitančio gal dešimčia kalbų, interesų sritis ir kolekcionavimo rezultatas.

Taigi domėtis buvo kuo. Vieną sykį, betraudamas iš lentynų svarius (tiesiogine ir perkeltine prasme) Katalikų mokslų akademijos metraščio tomus, išvydau neįprastą nuagarėlę – seną, storą, nutriususį sąsiuvinį, kurio stambaus šrifto „Cuaderno“, viršelių piešiniai bei priešlapių formulės bylojo apie mokyklinę paskirtį. O atsivertęs aptikau išsiskindantį sudominusį tekstą – neįgudusios rankos rašytus „Motinos vargus“, lietuvių, emigravusių į Argentiją, gyvenimo istoriją. Pasakojimas nepiešia platesnių gyvenimo panoramų, palikdamas blankų tos tolimos šalies gyvenimo vaizdą. Jis sukasi vienos šeimos rėmuose – kelionės vargai, sunkiai išvaizduojamas skurdas, griūte griūnančios nelaimės, moters, likusios su dviem mažais vaikais tolimame krašte, likimo permainingos, kai nebuvo jį ką atsiremti, tik į tikėjimą Dievu.

Kas yra šio pasakojimo autorė, kol kas negalime pasakyti. Tekstas baigiasi tokiais žodžiais: „Marijona pabaigė vargus ir džiaugsmus. Iš klausius Marijonos vargus ir nuostabų gyvenimą, nepraleidau nieko, bet įvertinau ir pasiryžau aprašyti moterim ir motinom labai pavyzdžios varguolės moteriškės gyvenimą. Aprašė šią istoriją Elena Pieterytė-Buzienė“. Sprendžiant iš šio įrašo, aprašytas kito asmens, ne E. Pieterytės-Buzienės, gyvenimo kelias (Montevidėje apie tokią moterį nieko nepavyko sužinoti). Galima laikyti dviiejų versijų. Pirmoji teigtų, kad šis tekstas yra autentiškas gyvenimo aprašymas, perpasakotas kito asmens lūpomis. Šalutinis argumentas gali būti ir pasakojimo paprastumas, stiliaus naivumas, lyg ir nepatvirtinantis literatūrinės mistifikacijos galimybės. Antroji versija – kad tai beletristinis melodraminis kūrinys. Į tai orientuoja moralinis pobūdis, dramatiškumas; aprašoma keletas nuostabių sutapimų, stebuklingas išsigelbėjimas, esti ir tokio pobūdžio kūriniams būdinga laiminga pabaiga. Antrąją nuomonę paremtų ir keletas tame pačiame sąsiuvinyje užrašytų trumpų, po keliolika puslapių, kūrinių, greičiausiai skirtų mėgėjiškam teatrui: „Melagis su melu nuvėjo, o grįžti negrįžo“, „Kipšūnas Gvardauskas, degtindaris išradėjas“, „Vagelūtė greitoji siuvėja“, „Sidabrinės ašaros“. Šiuose „veikaluose“ esama tautosakos intarpų (kumuliacinė pasaka, dainos).

Čia pateikiama „Motinos vargų“ ištrauka yra paredaguota. Tiesioginė kalba skiriama pagal dabartines normas, taip pat sutvarkyta rašyba, skyryba. Negausiusi tarmės savitumus (pietų Suvalkija) stengtasi išsaugoti. Kai kur pagal pasakojimo logiką skaidytos arba jungtos pastraipos. Tekstas gerokai trumpintas (maždaug per pusę). Kai kurios Lietuvos skaitytojams galinčios būti neaiškios realijos, tarmybės aiškinama išnašose.

Privažiavom Amburgo¹ miestą. Čia prabuvome dvi dienas. Vieną rytą girdėjome varpelį skambinant, kaip ir būtų bažnyčios. Ėjome ieškoti ir atradom. Įėjome. Priėjo vienas kunigas, lenkiškai užkalbino, kad eitume išpažinties, bes mes atsakėme, kad nemokame lenkiškai. Toj pačioj dienoj susodino į laivą. Labai gražus oras, dėkui [Dievui], nė jokių audrų nėra. Privažiavo² vieną salą, vadinosi Madera. Labai įdomi. <...> Meta pinigą į vandenį, tai vaikai šoka iš laivelio į jūrą ir su burna pagauna pinigą.

O privažiavę Braziliją, pirmą prieplauką, ėjome žiūrėti bažnyčių. Labai gražios, ir matėsi labai daug žmonių.

Privažiavome Urugvajų, taip pat matėsi daug žmonių. Važiuojant iš Urugvajaus į Argentina, laive visus patikrino daktarai. Privažiavus Argentinos miestą Buenos Aires, sustojus laivui prieplaukoje, matėsi daug žmonių. Žiūrėjo į laivą moterys, prastai apsitaisę, su skarelėm apsirišę. Mes sau kalbėjomės, kad ir čionai taip nešioja, kaip pas mus. O kaip išėjome iš laivo, tai pamatėme, kad tokie žmonės, kaip ir mes – keleviai, moterys su vaikais – labai bėdavojo, kad sunku su vaikais arba neščioms. Čia jai kaip žiburiu į akis dūrė, kad jos jau du ar trys mėnesiai kaip esą emigracijoje, o vyrų tai nė nežino, nes vyrus daugiausia laiko ten savaitę, o paskui tai turi eiti darbo ieškoti.

<...>

Čia bekalbant suskambina skambutis. Sako, kad šaukia vakarienes. Ėjome kartu į tokį didelį namą. Pro duris einant, vienas vyras, baltai apsirengęs, paduoda duonos po bulkelę. Įeiname. <...> Didelių stalų daugybė, visi murmuliniai³, lėkštės blekinės, šaukštai geležiniai, smirda, kad negalima prie burnos prinešti. Valgymas taip pat keistas, kad vyras ir vaikas nė neragavo.

Pavakarieniavę nebepasiliekame nuo lietuvių moterų. Eit kartu miegoti nuvedė į salę. Didelė, daugybė lovų, moterys ir vaikai, o vyrai atskirai.

<...>

Vieną dieną vyras parsiveda <...> pusamžį žmogų. Labai apipliesęs. Vyras sako, kad šitas ponas mums duos darbo. Pradedą kalbėti. Ponas [sako]:

– Taip, poniute, jeigu jūs norite, tai aš galiu jumi išimti iš emigracijos ir išsiųsti į Argentinos pietus. O kaip jūs nemokate kalbos, tai jums bus ten labai gerai <...>. Aš patsai turiu didelį dvarą, kur mano žmona su dvylika sūnų gyvena. Kad norite, tai aš jumi siųsiu į mano namus, o už mėnesio laiko <...> parvažiuosiu, nes čia kubiliuojusi⁴. Kai pabaigsiu, tai eisiu namo. Tik man reikia duoti telegramą namo, bet neturiu pinigų. Gal tamstos paskolintumėt.

Čia aš nusigandau ir pasakiau, kad negalime. Senis išsivedė vyrą ant gatvės ir visai mokino, kad neklausytų moters. Antrą dieną taip

pat atėjo kalbėti, ir vyras panorėjo važiuoti. Negalėjau atkalbėti, nes aš pažinau, kad jis melagis, ir nenorėjau skolinti pinigų. Bet [kad nereikėtų] didelis ginčas su vyru kelti, numečiau pinigus:

– Daryk, ką nori.

Už trijų dienų išvažiuome į tolimą pietų šalį. Laivu penkias dienas važiuome. Laivas mažas, labai supo, kad visas dienas nesikėlėme iš lovų. Tik Petrukas buvo linksmas. Privažiuome prieplauką Kamadoro Rivadavija⁵. Vėjas didelis, net baisu darosi. Laivas prie krašto neprieina, sodina į mažus laivelius. Šie ir ten prie krašto neprieina. Vyrai, su guminiiais batais apsiavę, keleivius neša. Priėjo vienas, paėmė Petruką, išnešė. Vaikas pamatė, kad mama dar laive, tai bėgo atgal į vandenį. Tai vienas iš nešikų pastebėjo ir sugriebė beveik šlapią. O aš pamačiau, kad vaikas bėga į marias, tai šokau iš laivelio gelbėti – ką tik vyras spėjo sugriebti už nugaros. Priėjo prie manęs, liepė sėstis ant nugaros ir nešė. Visai nepriėjo prie krašto ir metė per galvą į akmenis, kad, rodos, <...> visi kaulai išniro. Nebegalėjau pasikelti. Pribėgo vyras ir pakėlė.

Buvo šalta, žiema. Visi keleiviai išsiskirstė. Vienu laukė giminės ar pažįstami, o mes nežinojome, kur eiti. Vyras sako:

– Tu palauk, o aš nueisiu į tą miestelį.

Atsisėdau ant ryšulio. Petrukas prisispaudė prie manęs. Kad ir šlapias, bet užmigo. Viena sėdžiu, bangos didžiausios užia. Kad ir tamsu, bet matau – kažin kokie šunes lenda iš marių ir šliaužia ant kranto. Čia didelė baimė ima, o vyro negaliu sulaukti. Atėjo tik už valandos laiko ir sako:

– Mūsų antrašas⁶ labai toli, šimtas dvidešimt mylių. Suradau vieną viešbutį rusų, tai galėjau susikalbėti. Liepė ateiti pernakvoti, o ryt iš ryto išeina traukinys.

Susiėmėm viską ir nuėjome. Šeiminkas viešbučio rusas, o šeiminkė lenkė, tai aš sukalbėjau. Už pernakvojimą labai daug užprašė, penkiolika pezų kiekvienam asmeniui. Aš pradėjau prašyti, kad mes negalime tiek mokėti, tai liepė gulti virtuvėj ant grindų cementinių, nes mes neturėjome ką pasikloti po šonu. Dėl kieto patalo nė nemiegojau. Sulaukėm ryto, sėdome į traukinį ir važiuome į nurodytą vietą. Labai baisiai atrodė: traukinys eina per didelius kalnus, pakalnes, atrodo, kad nugrius kažin kur. Po laukus matėsi stirnų daugybė. Kaip pamato traukinį, tai pulkai pribėga ir žiūri. Privažiavo paskutinę stotį. Prižiūrėtojai liepė išlipti, nes toliau nebeina. Išlipę dairomės. Greit priėjo senas žmogelis, kažin ką kastižiškai⁷ pasakė, o mes vieni į kitą žiūrim ir lietuviškai kalbam. Senis suprato ir prakalbėjo lietuviškai:

– Gal norite tamstos, kad nuvežčiau?

Mes labai nudžiugome ir parodėme antrašą. Sako senis:

– Jis yra mano švogerio, bet jis su žmona persiskyres ir nė vienas čia negyvena, o jūs kad norite, tai aš jumi nuvešiu. Nuo manęs tik penki kilometrai. Tu galėsi pas mane dirbt, o žmona gali ten gyventi.

Vyras sako:

– Gerai.

Senis paliepė sėsti į vežimėlį dviejų ratų vienu arkliu. Sukirto arkliui smagiai. Aš klausiu:

– Tėvuk, ar toli?

Senis:

– Ne, tik trisdešimt kilometrų.

Klausinėjo apie jo švogerį, kuris mus siuntė. Važiavo per kalnus, per girią. Labai daug matėsi paukščių, žvėrių, labai navatna. Pradėjo temti.

– Tėvuk, ar toli dar?

Senis sustojo. Sako:

– Čia pat, lipkite čia, prie pat kambario privežiau.

Žiūriu, urvas į kalną įkastas. Priėjau arčiau – tik gyvatės šnypščia. O senis tik išėmė daiktus iš vežimėlio, sako:

– Labanaktį, rytą atvažiuosiu tamstų paieškoti, – ir nudundėjo.

Čia mes nežinome nė ką bedaryti. Lauke būtų vėjas. Šalta tam urve, baisu – gyvatės. Prie krūmų susidėjome daiktus. Žiūriu, vyras verkia.

– Dabar, Marijona, tai prilipom liepto galą.

– Matai, Kazimierai, ar aš tau nesakiau, kad tas žmogus melagis. Bet neverk, tas nieko negelbės; raminkis, kad Dievas neapleis, tai nepražūsime.

Nusiramino vyras. Pradėjome sėdėdami snausti. Vėjas didelis pūtė. Sulaukus ryto, ką tik švinta, klausau, kad kas važiuoja. Tik pakylt – arklys iš krūmų atvažiuoja. Sako senis:

– Gerą rytą, draugai, skubink, renkis, važiuosime. O tau, moteriške, še maisto atvežiau. O vyras tai pareis tik sekmadienį. Čia atvežiau lentą ant durių, kad kartais vilkai neišlįstų. Kazimierai, lipk į vežimą, keliausime.

Aš surikau, kad, tėvuk, vilkų yra. Senis nieko neklausė, kirto arkliui ir nudundėjo. Petrukas vijosi paskui rėkdamas:

– Ai, tėvelį nuvežė!

Čia ką tik pagavau. Abudu susikabinę verkėm, vienas antrą ramino me. Nusiraminę įėjome žiūrėti, kas ten per maistas. Vienam mazgely miltų kaip du kilai, kitam žiupsnis cukraus, o kitam tokių lapų sausų sutrintų ir viena blešinė nuo taukų, visai mažytis puodukas ir blekinė gilzė. Nieko nesupratau, kam tas reikalingas.

Petrukas prašo valgyti. Čia galvoju, ką galiu padaryti valgymo. Parinkau sausų šakų, sukūriau ugnį ir ta blešine pasėmiau vandens ir pridėjau prie ugnies. Dabar galvoju, kame kukulius minkysiu. Bakse⁸ turėjau vieną stiklinę gert vandeniui, į tą sumaišiau.

Išvirė, pavalgėm kaip skaniausio valgio. Dabar kalbame, kad eisime žiūrėti kambario. Kaip tik spėjau pratar, Petrukas ir nubėgo. Suriko:

– Ai, mamyte, katiną radau!

Išsineša glėbiky kokią nematytą žvėrikę baltai ir juodai margą. Toji pasipurtė ir paspruko į krūmus. Žiūriu, kad bėga kraujas iš piršto. Sušukau:

– Kas atsitiko?

Sako:

– Katinas įkando.

Pasižiūrėjau – du pirštai įkasti. Sakau:

– Akš prie bakso, užrišiu.

Man beieškant skurlukę, jau išbėga su dviem gyvatėm rankose. Nusigandau, nugriebiau vaiką už rankos ir pasodinau ant bakso. Sakau:

– Ten tave tos kirmėlės visą suės.

Įėjau aš žiūrėti kambario. Intėjus nusigandau: urvas į kalną įkastas, lubos lentelėm keliom paramstytos, ir tos puola, o gyvačių, žalčių, rupūžių – tai nė žemės nesimato. Apsiaviau vyro batais, pasiėmiau dvi lazdas ir ėjau varyti kirminų. Šiaip taip išvaliau. Pastačiau lentą ant durų, bet labai siaura, dideli plyšiai lieka.

Petrukas prašo duonos, o neturiu nė trupinio. Galvoju, kaip būtų galima padaryti duonos. Bet sugalvojau: į tą blešinę įmaišiau, ant nakties šiltai uždengiau. Ir priėjo vakaras. Petrukas prašė miegoti. Šiaip taip pataisiau ant žemės, o aš sėdėjau ant durų – bijojau, kad kas neinteitų. Mėnulis šviečia, žiūriu, kad gyvatės viena po kitai tiktai šliaužia. Paėmiau pagalį, ėmiau mušti, tai biskį aptilo. Klausau, kad kas vaikšto, žiūriu – kiša galvą pro plyšį ta pati žvėriukė, kur ten buvo pirmiau. Surikau, tai pabėgo, aš, visa baimės paimta, taip drebėjau, kad visos gyslos traukėsi, atrodė, kad lauke pilna žvėrių. Poteriauju ražančių, bet lūpos nesutenka.

Žiūriu, pradeda švisti. Nudžiugau, dėkui Dievui, jau naktelę praleidau.

Pažiūrėjau į duonos maišinį – biskį pakilę. Paėmus užminkiau, po krūmus prilaužiau sausų šakelių, sukūriau didelę ugnį, pridėjau daug žarijų, atnešiau blešinę su tešla, padėjau ant žarijų. Aplinkui apdėjau žarijų ir ant viršaus. Dugno tik saugojau, kad nesudegtų. Ligi Petrukas atsikėlė, jau duona buvo iškepusi. Vaikas skaniai valgė ir džiaugėsi. Ėjau žiūrėti į tuos lapus, ką galėsiu padaryti. Išviriau kaip lapienę, bet negalima valgyti – labai kartu, kaip būtų tabakas. O Petrukas tai apsisukęs ir prašo duonos, per dieną beveik vienas suvalgė.

Sulaukus vakaro taip pat, kaip ir pereitą naktį, nepajutau, kaip sėdėdama užmigau. Ir išgirdau didelį beldimą, žvėrių riksmą. Šokau iš miego, žiūriu, kad durys nuverstos, ir kas cypia. Persigandau, nė nepakru-

tėjau, bet atsipeikėjus eisiu durų lentą pastatyti. Kaip šokau, taip ir ant gyvatės. Persigandau ir šokau atgal ant sūduko. Paėmiau vaiką ant rankų ir laikiu, kol prašvis. Čia pradėjau šaukti ir Dievą, ir visus šventus, kad apgintų nuo visų gyvūnų.

Sulaukus ryto žiūriu – pilna kirmėlių. Išeinu pro duris – toji žvėriukė užmušta durų, mat norėjusi pro lentą inlįsti. Petrukas šokinėjo ir gailėjo katino. Jau nebežinau, ką bedaryti, kaip nuo gyvūnų atsiginti. Paėmiau „Šaltinio“ knygą, pradėjau melstis. Pašaukiau Petruką, sakau:

– Dabar, vaikeliai, melskimės, kad Dievas gelbėtų nuo visokių gyvūnų.

Suklaupėme prie krūmų, skaičiau litaniją Panelės Švenčiausios nuolatinės pagalbos. O Petrukas taip ščyrai, aukštyn žiūrėdamas, atsakinėjo. Palaukęs Petrukas vėl prašo duonos. Neturiu nė trupinio. Turėjau biskutį miltų, išviriau kleckų, tai bematant ir suvalgė.

Vėl sulaukiu sekmadienio. Pareina vyras, taip pat su ryšulėliu, kaip pereitą savaitę. Pirmadienio rytą anksti vyras rengėsi eiti. Sakau:

– Kažin, neik, aš jaučiuosi nelabai sveika.

Vyras paklausė. Už pusės valandos gimė dukrelė. Čia neturiu tinkamos priežiūros, kaip tik vyras. Labai nusidžiaugė vyras, kad duktė, nes jis laukė dukters <...>. Vyras pabūna per dieną, o ant rytojaus išeina. Nuėjus prie darbo, greit atbėga šeimininkas supykęs:

– Kas atsitiko, kad vakar neatėjai?

Sako vyras:

– Dovanok, ponas, patarnavau savo žmonai, sulaukė daugiau šeimos <...>.

Išeina šeimininkė, sako:

– Ar tiesa, kad sulaukė šeimos?

Atsakė vyras:

– Taip, ponija, dukterį.

Po didelių vargų šeima grįžta į Buenos Aires. Vyras išvyksta dirbti į kaimą, Marijona dirba fabrike, darbo metu vaikus retkarčiais prižiūri kaimynė.

Petruką su Onute palieku miegant Dievo apveizdai. Darbe negaliu nusiraminti – vaikai vieni. 11 valandą sulaukus parėjau. Patinka viena kaimynka su Onute, galvutė aprišta balta skara ir matosi kruvina. Nusigandau, negaliu nė žingsnio žengti. Kaimynka iš tolo grasina su pirštu, sako:

– Moteriške, o ką manai palikti vienus vaikus tokius mažus. Še, mergaitę ką tik nuo mirties pavojaus [išgelbėjau]. Sunkvežimis važiavo, o mergaitė skersavo gatvę. Spėjau nutverti, tai tik truputį kaktą sužeidė.

Onytė apsiverkus. Paėmiau ant rankų, pati pradėjau verkti. Kaimynkai padėkavojau už gerą širdį. Ėjau pietaut – žiūriu, Petruko nėra.

– Onytė, [– klausiu,] – kur Petrukas?

Sako:

– Mamyte, nežinau. Jis ėjo per gatvę, aš norėjau pasivyti. Automobilis sužeidė mane, Petrukas nuvėjo.

Čia didžiausias išgąstis – nerūpi pietūs, bėgu vaiko ieškoti su mergaite ant rankų. Visur klausiu, niekas nežino. Priėjo viena valanda, turiu eiti į darbą – bijau, kad neprarasčiau duonos kavalką. Onytę palikau pas kaimynką, kuri, matydama mano nelaimę, su mielu noru sutiko pasaugoti. Einu į darbą, visur žiūrėdama, kad tik pamatyčiau mano sūnelį, bet niekur, nei darbe [nerandu]. Didžiausiai nusiminus, leidau darbo valandas. Klausė darbo draugės:

– Kas tau atsitiko, ko tokia nuliūdus?

Net ir prižiūrėtojas pastebėjo ir paklausė, kas per priežastis: tokia nuliūdus, ašaros byra. Mažai mokėdama kalbėti, pradėjau sakyti – nežinau, kur vaikas pražuvo.

Prižiūrėtojas paklausė:

– Dėl ko neieškai, o atėjai dirbti?

Tuoj atnešė leidimą:

– Eik ir būki, kol surasi, paskui vėl ateik.

Skubiai bėgu į namus. Pasiėmusi Onytę, ėjau ieškoti Petruko. Išėjusi nežinau, į kurį kraštą eiti. Kokį žmogų sutinku, visur klausiu. Vienas vaikas sako:

– Aš mačiau tokį vaiką nedidelį, kokių 6 metų amžiaus, ten prie upės sėdėjo iš ryto.

Jau nusigandau, klausiu, kokiais drabužiais. Vaikas pasakė – tie patys. Su didžiausiu skausmu surikau:

– Tas pats! Vesk, vaikelį, kur ta upė.

Vaikas veda kaip pusę kilometro.

– Še kur jis sėdėjo.

Žiūriu, nosinėle pamesta, kur turi kišenėje. Čia apalpau. Na, manau, kad Petrukas nuskendo upėje. Atsipeikėjau, žiūriu – Onytė braido po vandenį, o to vaiko nematyti, tik plaukia laivelis su malkom. Vanduo labai tamsus, nieko nematyti į dugną. Galvoju, kas galėjo atsitikti su mano sūneliu. Paėmiau dukrele, einu toliau paupiu, žiūrėdama, ar nebus išplaukęs. Nematau kelio per ašaras. Priėjau tokį mišką, girdžiu kokį braškėjimą. Maniau, gal Petrukas šaukia. Balsai nutilo, nieko negirdėt. Einu giliau į mišką šaukdama:

– Petruk, mama tavęs ieško, kur tu esi, sūneli?

Tylu, nieko negirdėt. Onytė užmigo ant rankų. Pasijutau labai pavargus, sėdau ant žemės truputį pasilsėti ir užmigau. Onytė kelia:

– Mamyte, labai noriu valgyti.

Praplėšiau akis: tamsu, koks miškas. Nustebau – kur esu ar sapnuoju.

– Onyte, dukrele brangi, kur mes esame ir kaip čia pakliuvom?

Onytė:

– Mamyte, mes ieškom Petruko.

Pasiėmiau už galvos – o, tiesa, aš turiu šią nelaimę, todėl esu šioj girioj. Ką dabar darysiu, į kuri kraštą eisiu? Tamsu girioj, nieko nematyti. Onytė apsikabinus:

– Mamyte, noriu valgyti.

Einu prie krūmų. Priėjus matau – ugnis kūrenasi. Manau, gal Petrukas žuvį kepa. Priėjus kaip pusę kilometro, žiūriu – arti prie ugnies keletas vyrų geria matę⁹. Su didžiausia baimeėjau artyn – gal gausiu šmotelį duonos. Onytės nė nepajutau. Prašau valgyti. Už kelių žingsnių nuo ugnies pribėgo keli vyrai prie manęs, sako, kokia laimė, ir moteris pas mus ateina. Šitai priėjau prie ugnies.

– Kaip čia pakliuvai?

– Visų pirmiausia prašau dėl mano dukrelės duonos, nes labai išalkus.

Atsakė:

– O kodėl [ne]. Mes ir tau duosim, jeigu gera būsi. Mes vieni vyrai gyvename, reikalinga moteriškės.

Jau nutirpau. Pamačiau, kad į vagių ir blogų žmonių nagus pakliuvau. Na, ką dabar darysi. O Viešpatie, gelbėk mane! Mergaitę ištraukė iš rankų, sako:

– Še mes, einam ir pasirink, kuris patinka, eik pasimylėti.

Pradėjau verkti:

– Gerieji ponai, duokit man dukrytę, aš einu toliau.

O [ji] meiliai šaukia, kiek gali:

– Mama, mamyte!

Griebiau už mergaitės, bet neprieteliai nedavė. Du baisiai griebė už rankų vesti gult į patalynę. Aš pradėjau šaukti:

– O Marija, nuolatinei pagalbai pribūk prie manęs!

Pajutau rankas laisvas, šokau bėgti. Girdžiu, paskui veja keikdami bjauriausiais žodžiais. Pamačiau žiburėlį, skubiai bėgau prie jo, kad išsigelbėčiau nuo baisios nelaimės. Nė nepastebėjau, kad ten buvo upė ir laivelis ant upės. Kaip stojau, nuvėjau į dugną. Jaučiu, daug vandens į burną priėjo. Labai dusino, o kojos įklimpo į dumblą.

Paskui pabudau tokiam dideliame name. Pamačiau baltai apsirengusius vyrus ir moteris. Vien viena aš guliu lovoj. Supratau, kad ligoninėj, bet manau – ar aš miegu, gal sapnuoju. Čiupt burną – rodos, nemiegu, tik, kokios ligos paimta, negaliu pajudėti. Priėjo seselė, čiupteli už galvos, už rankos. Sako į daktarą:

– O, jau atsipeiki, dėkui Dievui.

Klausia manęs:

– Ponia, kaip jautiesi?

– Gerai, – sakau, – jaučiuosi pavargus ir daugiau nieko. Sakyk, sesele, kaip ir iš kur aš čia atsiradau.

Seselė:

– Tu buvai skenduolė, mums pristatė jau negyvą. Daktaras sakė, jau visiškai tulžis trūkus, bet prie tavo rūbų radom medalikėlį Panelės Švenčiausios nuolatinės pagalbos. Supratom, kad katalikė. Mes, visos seselės, meldėmės šį rytą per mišias, kad motinėle sugrąžintų tau gyvybę, jeigu esi verta. Gal turi kūdikius, kuriuos turi auklėti. Ir tikrai virto stebuklas. Tikėk ir Motinos Dievo nepamiršk.

Priėjo gydytojas. Juokiasi, čiupinėja visą kūną. Sako:

– Tikras stebuklas tu, šita skenduolė. Pirmą kartą toks įvykis, kad iš numirusių prisikeltų.

Prisirinko ir daugiau gydytojų, tarp savęs kalbėjosi: nuostabu. Ir veikia seselės prie lovos stovėjo ir klausė:

– Kur tamsta gyveni ir ar turi vyrą, šeimą?

Sakau seselei:

– Sakyk man, ar aš nesapnuoju. Kaip aš čia atsiradau ir kokiu būdu?

Seselė sako:

– Tave mum pristatė tokio ir tokio laivo darbininkai. Ištraukė iš upės nuskendusią ir jau beveik negyvą, o gilesnių žaizdų neturi.

Galvoju: Dieve mano, ką turiu daryti, kas su manim dedas. Tai sukalbėjau vieną *Sveika, Marija*, kad atsiminčiau <...>. Seselė vis [dar] prie lovos stovėjo. Pamačiusi mano lūpų krutėjimą, išgirdus suminint *Mariją*, nors ir lietuviškai, tuoj suprato, čiuptelėjo už galvos, sako:

– Kas tamstai, ar blogai jauties? Pašauksiu gydytoją <...>.

Nieko nelaukus nuvėjo ir ateina su gydytoju. Gydytojas:

– Kas tamstai, ar blogai jauties?

Sakau:

– Ne, daktare.

– [Ji] tik neturi atminties, – atsakė seselė.

Daktaras:

– O šito taip greit nereikia norėt, juk tu iš numirusių prisikėlei. Nors už 6 valandų bus viskas gerai.

Tuoju atvažiavo vežimėlis prie lovos, slaugės paėmė, uždėjo ant vežimėlio, nuvežė į gydymo salę. Greitai daktarai visą kūną tikrino, iš ausų ėmė vandenį. Slaugės su vežimėliu atvežė į lovą, o seselės vis prie manęs buvo ir, girdžiu, meiliais žodžiais kalbėjo <...>.

Žiūriu, prie lovos stovi ponas, Petruką turi už rankos. Su didžiausiu džiaugsmu šokau iš lovos pabučiuoti, bet jėgos neleido, ir seselė prispaudė su ranka. Sušukau:

– O, dabar atmenu mano Petruką!

– Čia tavo sūnus, – sako [seselė].

Pakėlė nuo žemės, sako:

– Čia tavo mama?

Petrukas verkdamas taip švelniai:

– Mano mamytę aš pažįstu, – pabučiuavo.

Seselė klausė pono:

– Iš kur Petruką atvedei? Kas atsitiko su šia moteriške?

Atsakė ponas:

– Aš esu laivo kapitonas. Šis vaikas buvo vakar iš ryto tokioj ir tokioj priplaukoj. Mano darbininkai skubiai krovė malkas, ir vienmarškinis koksai vaikas [šalia sukiojosi]. Aš patsai paėmiau, iš laivelio išmečiau: eik, brude, namo, pas motiną. Kaip išvažiuom iš priplaukos toliau, žiūriu – iš malkų išlindo vaikas. Nustebau – ką su juo daryti. Klausiu:

– Iš kur tu esi, kaip vadiniš?

Sako:

– Petrukas.

– Kur tavo mama, tėvas?

– Mama dirba, o tėvelis išvažiavo toli.

Tiek ant jo kalbos supratau, kad vaikas kokių gringų¹⁰, paleistas gatvėm bėgioja. Manau, privažiuosiu uostą, įduosiu policijai, lai žinosi. Vaikas labai jaukus, visi darbininkai juo gėrėjosi ir linksminosi. Privažius priplauką, buvo vakaras, tamsu. Sakau:

– Na, vaikuti, eikim mudu į miestą.

Vaikas sušuko:

– Gerai, ponas, noriu eiti pas mamą!

Sakau:

– O ką aš žinau, kur tavo mama, šelmi, dėl ko išėjai nuo motinos, gal toji striokais ieško.

Vienas iš darbininkų sako:

– Palik, ponas, su mumis: vaikas pernaktvos, rytoj nuvesim į komisariją.

Sakau:

– Gerai, tebūna per naktį.

Valgant vakarienę, šaukiu:

– Še, Petruk, su manim kartu valgyt!

Vaikas greit atbėgo. Matyt, gerų tėvų išlavintas, moka apsieit prie stalo ir gal tėvai katalikai, mat vaikas pirma valgio persižegnoja.

Čia seselės nustebo, rankom ploja:

– Kapitonas tiesą kalba!

[Kapitonas tęsia]:

– Pavalgęs vėlei vaikas persižegnoja, susiėmęs rankutes, rodo Dievui dėkojās. Klausiu:

– Su kuo eisi miegot, gal nori su manimi?

Vaikas:

– Taip, ponas, jei manęs nori, eikim.

Besirengiant gult, pasigirdo triukšmas laive <...>. Vienas darbininkų atbėga ir sako:

– Gerbiamas kapitone, matėm girdėjom, prie laivo įpuolė žmogus į upę.

Sakau:

– Reikia teikt greitoji pagalba pačiai¹¹.

Skubiai bėgau; du jūrininkai leidosi į dugną su didelėm šviesom, bet ilgą laiką nesurado. Vienas jūrininkas surado šunį. Sakau:

– Gal šuva šoko.

Bet vienas darbininkas [sako]:

– Turi būt žmogus, nes girdėjau balsą žmogaus.

Žiūriu toliau: kas pasirodė ant vandens. Sakau jūrininkui:

– Leiskis į ten ir ieškok.

Jūrininkas paklausė ir tuoj atneša moterį skenduolę. Pasielgėm, kaip turi būt su skenduoliu, bet, matėme, nėra pagalbos. Šaukėm¹² ligoninėn. Pagalbos belaukiant, atbėga šis vaikas ir pradėjo verk, šaukt:

– Mano mamytė!

Puolė ant lavono, negalima atimti. Visi nustebom: ar galimas daiktas, kad būtų tiesa? Nutildė vaiką vienas iš darbininkų:

– Gal teisybė – žiūrėkit, vaikas labai panašus į skenduolę. O gal ji nujautė vaiką šiame laive ir norėjo priplaukti. Žinai, motinos širdis nė mirties pavojaus nežiūri.

Pribuvo ligoninės pagalba, įdavėm. O vaiką pasiguldžiau su manim. Jis ilgai verkė, vis minavo¹³ mamytę ir kokią Onytę.

Seselė, išklausius kapitono kalbos, nustebė, susiėmė sau už galvos:

– Tokio atsitikimo nesu girdėjusi. Jau daug knygų skaičiau, visokių istorijų, tokio įvykio nebuvo girdėt.

Kapitonas klausė seselės:

– Galima kalbėt su ligone?

Atsakė seselė:

– Ne. Sėdi gydytojas, neleidžia niekam kalbėt, kol atgaus atmintį.

Tuo laiku Petrukas apkabinęs mamytę bučiavo ir klausė, kur Onytė. Seselė dirstelėjo į ligonę, pastebėjo verkiant, tuoj vaiką nutraukė. Klausė:

– Kas yra, nusiramink, moteriške. Žinau tavo istoriją, Marijona.

– Da nežinai visko. Šis [yra] mano sūnus, bet atsimenu dukrelę, kuri yra galvažudžių rankose.

Seselė nustebė, sako:

– Nors daktaras uždraudė kalbėti, bet nesirūpink.

Palengva pasakiau, kur turi [būti] mano dukrelė. O kapitonas stovi prie lovos su Petruku ant rankų <...>. Seselė:

– Tamsta neverk, viskas bus gerai <...>. [O] gal [dukrelė] kur pas kaimynką yra.

– Ne, – sakau seselei, – jau atmenu, kur žuvo dukrelė.

Seselė iš tyko:

– Neverk, pasakyk, kur palikai dukterį: mes pasirūpinsim.

Sakau:

– Ėjau ieškot Petruko su Onyte ant rankų gal keletą kilometrų. Bu-
vau nieko nevalgiusi, nusilpau, dukrelė užmigau ant rankų. Tokioj girioj
prie upės sėdau pailsėti ir užmigau. Pajutau – Onytė žadina, kad duo-
čiau valgyti. Žiūriu, tamsu, miškas, nežinau, kur esu ir kur eiti. Paėjus
kiek, žiūriu – ugnis dega. Pamaniau, vis tiek ten yra žmonių. Leidausi
artyn eiti, gal kelią parodys sugrįžti. Priėjus artyn, pasitiko daugybę
vyrų. Šaukė:

– Kas čia eina?

Sušukau:

– Paklydus moteriškė. Malonėkit parodyt kelią ir gal mano dukrytei
duotumėt truputį duonos.

– Tuoj, – suriko. – Dabar mes tau duosim duonos. Še į darbą! Žiūrėk,
čia mūs penkiolika: pasirink, kuris patinka.

Dukrelę ištraukė iš rankų. Mačiau, kad papuoliau į galvažudžių ran-
kas, leidausi bėgti. Pamačiau žiburį, maniau, kad gyvena žmonės. Ar-
tyn pribėgus, nė nepastebėjau, kad vanduo ir nužengiau į dugną.

Seselė vėl nustebo, rankas laužo:

– Tai ten liko tavo dukrelė!

Pasakiau seselei ir kiek amžiaus: 3 metų.

Seselė:

– O kur tavo vyras?

Sakau:

– Neturėjo darbo, išvyko ant laukų. Aš dirbau tokioj dirbtuvėj.

Seselė, susiėmus rankas, galvą linguoja <...>.

– Kažin kas galėjo atsitikti su tavo kūdikiu.

Kapitonas:

– Aš apsiimu surast, nes jau žinau, kokioj vietoj. Tuoj pranešiu poli-
cijai, lai ieško.

Seselė glosto kapitoną:

– Ponas, būk pagalba ir prietelius šios varguolės moteries. Tau Die-
vas užmokės. Ir palaikyk šį vaikutį, kol susveiks.

Kapitonas:

– Gerai, gerai, su mielu noru patarnausiu, būkite ramūs. Su Dievu, –
padavė ranką.

O Petrukas pabučiavo mamą ir linksmas išėjo žuvų gaudyt su kapito-
nu. Dabar pradėjau galvot apie Onytę, kur ana randasi. Seselė ramina:

– Nesirūpink, viskas bus gerai. Dievo valioj ir apvaizdoj niekas ne-
žūna. Neverk, tau bus blogiau.

Nuvėjo, atnešė vaistų, davė gert. Tuoj užmigau. Pabudau – stovi prie lovos seselė ir policininkas. Sako seselė:

– Nenusigąsk. Šis ponas nori žinoti tikrą žinią apie tavo dukrelą.

Labai nustebau ir trumpai paaiškinau. Policininkas susirašė, pasakė:

– Sudie, kad pasveiktum, nusiramink, surasim tavo dukrelą, – išėjo.

Aš pradėjau sielotis. Seselė ramina:

– Nesirūpink, Dievulis palaimins – suras.

Matydama, kad nesiliauju, tuojau atnešė vaistų, sako:

– Še, gerk, gal nusiraminsi, nes aš negaliu matyti motiną verkiant savo vaikų.

Išgėriau ir užmigau, sapnuodama gražiausių įdomiausių sapnų. Atsibudau – labai maža šviesa dega prie mano lovos, nieko nėra. Vėl atsi-menu mano dukrelą <...>. Verkiant išgirdus, slaugė priėjus ramina:

– Neverk, ponია, nes esi silpna. Bus blogai, nes verksmas nieko nepagelbės.

Davė gert vandens, pavertė ant kito šono, ir užmigau. Pabudau – seselė stovi prie lovos linksmu veidu su laiškų rankoj. Sako:

– O, ponია, kokia laimė – surado tavo dukterį. Labai toli, plėšikų parduota kelintoj provincijoje, bet komisaras tuoj ją parveš.

Aš nesijutau, kaip atsisėdau, griebiau seselei už kaklo bučiuot į veidą.

– Sesele gailestingoji, iš kur šią žinią gavai?

Seselė:

– Še telegramas nuo kapitono, nes jis labai rūpinosi šiuo reikalu. Matyt, žmogus katalikas ir geros širdies, taigi būk rami: viskas bus gerai, Dievulis laimins, nes, matyt, [esi] gera katalikė.

Pribuvo slaugė su pieno puodeliu:

– Še, prašau gerti.

Seselė:

– Jau gali gerti pieną, nes liepė gydytojas.

Sugėrus pieną, davė vaistų, paguldė, sako:

– Miegok ramiai.

Nuvėjo. Atsibudau: stovi Petrukas su kapitonu ir sesele. Petrukas užlipo ant lovos, kad pabučiuot į veidą. Labai linksmas, patenkintas, o kapitonas <...> taip pat linksmi kalbėjo:

– Dar tavo laimė, moteriške, suradau dukterį parduotą kokiai šeimai be vaikų.

Sušukau:

– Kur, ponas, mano duktė?! Būk geras, atvesk parodyti, kad akys nušvistų, širdis nusidžiaugtų.

Atsakė kapitonas:

– Suimta daugybė plėšikų, ir vienas iš jų išdavė ir nuvedė parodyti, kur dabar yra [duktė]. Tai tavo duktė tos apylinkės policijoje <...> [ir]

bus tuoju pristatyta į šį miestą; tai ir tu galėsi pamatyti, aš kuo greičiau pasirūpinsiu šiuo reikalu. Būk rami.

Padavė ranką ir išėjo su Petruku. Kišdamas ranką, Petrukas pasakojo, kad jam labai geras ponas, jį myli, visokių žaislų duoda, žuvies po upę gaudo, esąs labai patenkintas.

Išėjus kapitonui, pradėjau sielotis. Sesele ramina, atėjo gydytojas, žiūrėjo visą kūną, kaip pulsas širdies ir taip toliau. Sako:

– Tamsta esi labai susirūpinusi, turi ramiai laikytis, nes kitaip nepagysi. Neverkti [reikia], tik miegoti.

Nuvėjo.

Sesele:

– Ponia, iš tikrųjų būk rami, nes gydytojas rado širdį blogesnę kaip vakar. Per loską prašau – neverk. Še, gerk šių vaistų ir ramiai miegok.

Užmigau. Atsibudau, žiūriu – prie lovos stovi mano darbo draugė, kalbina mane. Iš kito šono šaukia:

– Mama, mamyte, aš pasiilgau tavęs!

Pažvelgiu – sesele su Onyte ant rankų. Sako:

– Ar ši tavo dukrelė?

Nesijutau, kaip iššokau iš lovos. Griebiau už Onytės bučiuot:

– Taip, taip, sesele, čia mano dukrelė, kur buvo žuvus neprietelių naguos. Sakyk, sesele, kur atradai.

Sesele:

– Tik ką buvo kapitonas su policininku, atnešė ir paliko mūs globai, kol tamsta pasveiksi.

Onytė miela bučiavo, nežino, kaip džiaugtis su mama.

– Klausyk, Onyte, kur tu buvai, kas tau taip sužeidė veidą – visas mėlynas?

Onytė:

– Tas ponas, kur atėmė <...>, mušė per burną, kad neverkčiau, paskui įkišo į maišą ir liepė miegot. Paskui buvau pas tokią poniją. Davė valgyt, apvilko šia suknele ir žiponu. <...> [Paskui] atėjo toks ponas baisus, aš bijau jo, paėmė, sako:

– Dabar važiuosim pas mamą.

Tada nebijojau, apsikabinau ant karklo:

– Gerai, ponas, noriu pas mamą.

Toji ponia mane pabučiavo, verkė ir sako:

– Sudie, Onyte.

Ponas įsodino į automobilį, pabučiavo ir sako:

– Kaip tu vadiniesi?

Sakau:

– Onytė.

Ponas sako:

– Gerai, aš nuvešiu pas mamą, tu gera ir graži mergaitė.

Seselė:

– Na, gana džiaugtis su dukrele, duok man, kol pasveiksi. Miegok ramiai.

Išėjo. O draugė stovėdama ašarojo ir sako:

– Tokio įvykio dar nežino nė istorijoj, koks tau įvyko. Ir kaip tavo širdis atlaiko šiuos smūgius ir įvykius baisius, kurių nė vyrai nežino.

Slaugė pliauškę rankomis, kad lankytojai išeitų. Draugė padavė ranką, palinkėjo pasveikti, išėjo.

<...>

Sulaukus antros dienos, po pusryčių seselė ateina su švariais rūbais, sako:

– Še, tau šiuos rūbus duodu ir dovanuju, apsirenk. O vaikai, jei nori, gali pasilikti kokį laiką, kol gerai sustiprėsi.

Sakau:

– Labai širdingai ačiū, sesele, bet aš noriu mano vaikus matyti po akių.

Seselė nusišypsojus:

– Gerai darai, nes motinos širdis neatleidžia savo vaikų, juos turi matyti.

Marijona grįžta su vaikais namo, gauna vyro, dirbančio provincijoje, laišką.

Baldo duris. Petrukas atidaro, laiškanešys paduoda laišką. Skaitau – nuo Kazimiero: „Va, pirmiausiai klausiu, kas tau, Marijona, gal sergi? Aš kiekvieną naktį nuostabiai sapnuoju. Matau tave įstaigoj einant aukštas pareigas, būtent išduotas aukščiausio karaliaus, kurias turi rūpestingai atlikt. Ir tu taip rūpiniesi ščyrai atlikt, net iš širdies toks šmoras raudonu spinduliu eina. Labai man būtų įdomu žinoti, kas būtų tas karalius ir tavo širdies ugnies šmorai. Jau dvi savaitės, kaip atvykau, ir dar nedirbu. Laukiam, kol kukurūzai prinoks“.

Aš galvoju, kas galėtų būti tas mano vyro sapnas ir kokį galiu duoti atsakymą, kad jam neužgaučiau širdies. Turbūt apie šį įvykį nerašysiu, lai žino Dievas, o ne žmonės.

<...>

Ant rytojaus tiligramas iš dirbtuvės, kad duočiau atsakymą, ar eisiu dirbti ar ne, nes jau praėjo tam tikras laikas <...>. Galvoju, ką daryti su tais mano kūdikiais, nes jau daugiau taip nepaliksiu, širdis neleidžia, kad vėlei tas pasikartotų. Įeina mano geroji kaimynka, parodau tiligramą:

– Būk gera, prietelka, pasakyk, ką turiu daryti su vaikais, kaip juos palikti vienus.

Kaimynka pagrasė pirštu:

– Tu, žmona, negali eiti dirbt, palikti tokius mažus vaikus. Tai ką tu galvoji?! Aš neturiu vaikų, tai einu dirbti, o jei būtų vaikai, lai tėvas uždirba duoną, o ne motina.

Sakau:

– Būk gera, duok patarimą, kaip gyventi: pinigų neturiu, vyras ilgą laiką buvo be darbo, išvažiavo ant laukų¹⁴ kukurūzų pjauti. Vakar gavau laišką, kad dar nedirba. Tai kuom gyventi, kadangi nėra pinigų?

Kaimynka su Onyte žaidžia ir sako:

– Kaip tu gali palikti šiuos vabalus... Aš žinau vieną ispanę moterį, kuri saugo vaikus.

Aš sakau:

– Būk tokia gera, Katarina, nuvesk mane pas ją pakalbėti.

Kaimynka sutiko. Paėmiau Onytę su Petruku, nuvėjom. Moteriškė maloniai sutiko pasaugoti, susitarėm tam tikrą atlyginimą. Einu į darbą su džiaugsmu. Nuvėjus reikia pasirodyti prižiūrėtojai. Pamatęs ateina, iš tolo šnekina, pirštu grasina:

– O kur buvai pražuvus tiek laiko? Rodos, laikraščiai rašė, kad įpulei į upę – ar tiesa?

<...>

Papasakojau trumpai mano įvykius <...>. Ponas galva palingavo:

– Koks gyvenimas ant pasaulio!

Nuvedė, davė gerą darbą, o aš linksma dirbau. Vakare, parėjus nuo darbo, ėjau mano mažučių ieškot. Abu vaikai patenkinti – su ponia saugotoja buvo linksma, gera. Dėkojau Dievui už palaimą ir sveikatą.

Vieną dieną poniasaugotoja sako:

– Klausyk, Marijona, aš Petruko nenoriu saugoti – labai išdykęs, man visus vaikus prarėkina.

Aš nusiminiau: o Dieve mano, ką aš darysiu? Sakau poniai:

– Tu jį nubausk, kai prasikalsta.

Sako:

– Ne, aš kito vaiko tai negaliu bausti, tu nubausk pati.

– Gerai, ponias, aš taip padarysiu.

Galvoju, ką su tuo vaiku daryti, kokią pakūtą užduoti. Sugalvoju paklupdyti ant žvyriaus.

– Petruk, ką tu padarei tai ponias, kur saugo?

– Nieko, mamyte, tik aš pasidariau tokis didelis vyras, kaip tas ponas, kur ant laivo, kad manęs visi klausytų. O kuris neklauso, tam duodu per galvą.

Sakau:

– Tu, šelmi <...>, aš tau užduosiu pakūtą: klaupk ir klūpok dvi valandas, kad klausytum savo auklės.

Petrukas klaupė. Ateina Onytė, bučiuoja į veidą:

– Mamyte, dovanok Petrukui, jis labai verkia.

Nuveinu į kambarį – vaikas parpuolęs ant žemės šaukia:

– Mamyte, dovanok, būsiu geras, klausysiu tos ponios! Žiūrėkit, kaip keliai kruvini, akmenėlių sulindo.

Sakau:

– Gerai, šelmi, tai žinosi, ką reiškia neklausyti.

Nuo to laiko auklė vaiku buvo patenkinta.

^{1,2} Kadangi pasakojimą užrašęs kitas asmuo, kai kur painiojamas veiksmažodžių pirmasis ir trečiasis asmuo.

³ Ten jis ir dabar palyginti pigus.

⁴ Neaiškios reikšmės žargonizmas.

⁵ Miestas Argentinos pietuose.

⁶ adresas

⁷ pakeitęs garsą ž. Todėl ir pats kalbos pavadinimas tariamas ne *kasteljano*, o *kastėžano*.

⁸ lagamine

⁹ Matė – mėgstamas Pietų Amerikos gėrimas, dar vadinamas paragvajiška arbata. Smulkiai pjaustyti matės lapai (yerba, tariama žerba) supilami į indelį (paprastai džiovintą tuščiaavidurį moliūgėlį), užpilami karštu vandeniu. Kai pritraukia, kartokas skystis geriamas per vamzdelį. Matė turi tonizuojančių savybių.

¹⁰ svetimšalių, imigrantų

¹¹ Pasakoma už akių, kreipiantis į Marijoną.

¹² *Šaukėm* gali turėti ir *skambinomi telefonu* reikšmę, nes Pietų Amerikos lietuviai pagal analogiją su ispanų kalba sako ne *paskanbinti*, o *pašaukti* (= isp. *llamar por telefono*).

¹³ Tarmiškai sutrumpintas žodis *ninavojo* (minėjo).

¹⁴ Ant laukų – būdinga Pietų Amerikos lietuvių semantinė tarmybė, ispanų kalbos įtaka, nes *campo* – „laukas“ ir „kaimas“.

MOTHER'S TROUBLES

Compiled by AUDRIUS VALOTKA

Summary

It is the life story of a Lithuanian emigrant to Uruguay compiled with reference to the manuscript come upon in the library of St. Fatima's church in Montevideo. The features of the melodramatic genre, i. e. inconceivable coincidences, magic salvation, severe ordeals leading to a peculiar happy end approximate the story to the folklore-memoirs. The text has been edited in compliance with the standards of orthography and punctuation.